

บทที่ 2

แนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง โครงสร้างและการแสดงบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในฐานะเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ทางสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับบุคลากรในวิชาชีพสื่อสารมวลชน

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในฐานะเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ทางสังคม

เดนิส แม็คควอล (Denis McQuail, 1994 : 64-69) เสนอแนวความคิดว่า สถาบันสื่อเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมในฐานะที่ได้ผลิตและเผยแพร่ความรู้อย่างกว้างขวาง ความรู้เหล่านี้ช่วยให้คนได้เรียนรู้ประสบการณ์ของสังคมโลก ประสบการณ์ อาจเกิดขึ้นมาเองหรือโดยหลากหลายวิธี ข้อความข่าวสาร ภาพลักษณ์ และแนวความคิดที่สื่อเผยแพร่ออกไปนั้น ทำให้บุคคลได้รับรู้และเข้าใจเรื่องราวในอดีต ภาวะของสังคมในปัจจุบัน และสามารถคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตได้ สื่อเป็นตัวกำหนดมาตรฐานและบรรทัดฐานทางสังคม โดยทำให้คนในสังคมผูกพันกับสถาบันหลักต่างๆ ของสังคมที่อาศัยอยู่ แนวความคิดและค่านิยมที่สื่อแสดงออกมานั้น มักจะเกิดจาก อิทธิพลของสถาบันการศึกษา ผู้ปกครอง ศาสนา และสถาบันที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสื่อจึงเป็นตัวหล่อหลอมมาตรฐานของสังคม และทำให้คนมีแนวโน้มที่จะกำหนดการรับรู้และความเป็นจริงร่วมกันในสังคม

สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ให้คนได้รับรู้ถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ซึ่งไม่สามารถจะสังเกตได้โดยตรงด้วยตัวเอง และยังเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ภาพคนในสังคมกับ

องค์กรหรือสถาบันอื่น ๆ ในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์สถาบันนั้น หรือเพื่อประโยชน์ของคนทั่วไป องค์กรที่กล่าวถึงอาจหมายถึง นักการเมืองและรัฐบาล นักโฆษณา นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่ทุก ๆ ด้าน สัมพันธภาพที่ติดต่อกันผ่านสื่อมวลชนจะไม่แข็งแกร่งเช่นความสัมพันธ์ส่วนตัวโดยตรง แต่การเข้าถึงผู้คนมีลักษณะกว้างขวางแผ่คลุมไปทั่วอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

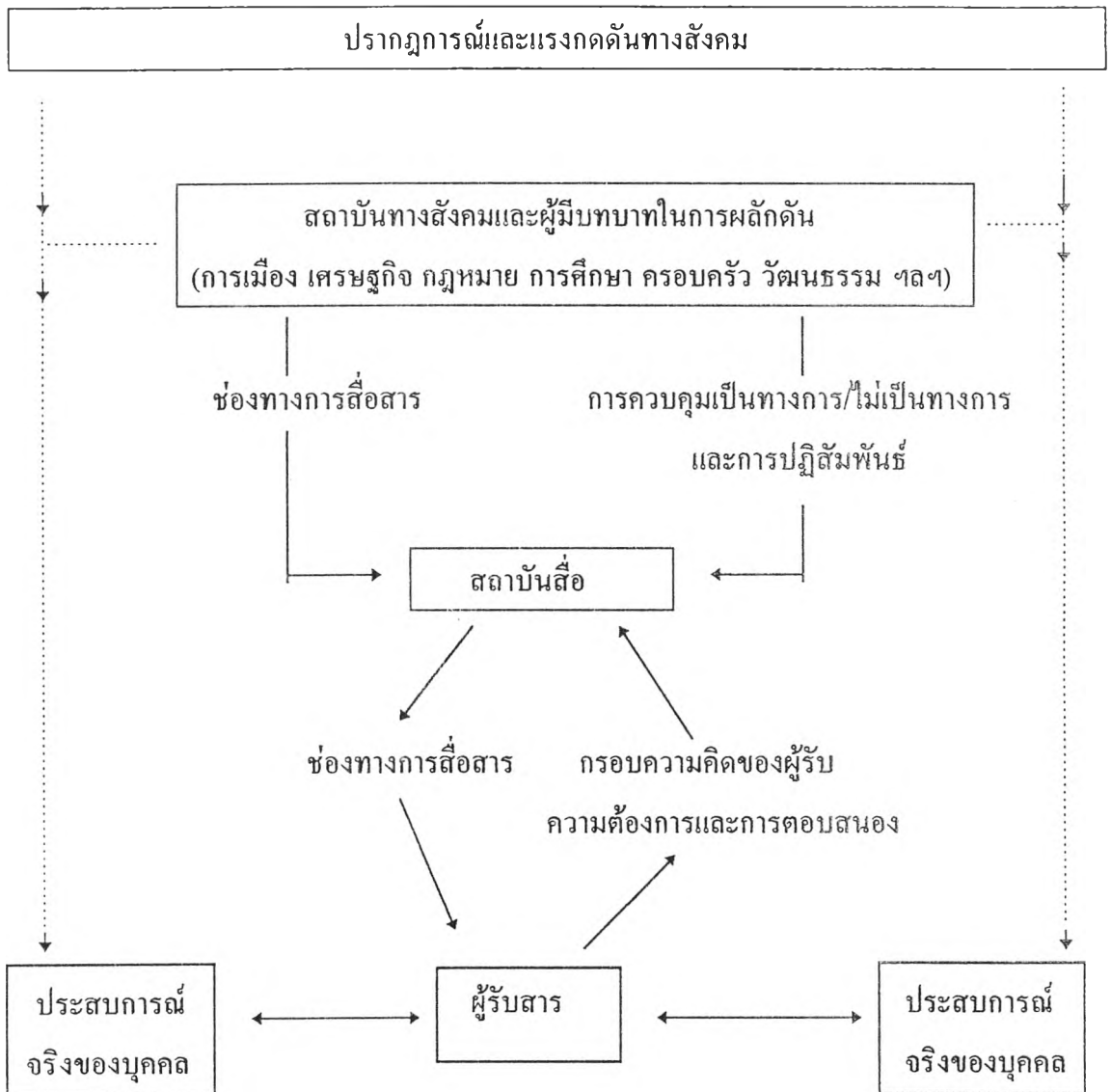
ในฐานะที่สื่อได้เป็นตัวกลางของความเข้าใจระหว่างเรากับความเป็นจริงที่มีอยู่ในโลกนั้น การทำหน้าที่ในการสร้างความเข้าใจดังกล่าว อาจเปรียบเทียบได้กับการทำหน้าที่ของสื่อในฐานะต่าง ๆ กัน ได้ดังนี้

- ทำหน้าที่ในฐานะหน้าต่างต่าง ๆ ของเหตุการณ์และประสบการณ์ทำให้เกิดวิสัยทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น ช่วยให้คนได้เห็นหรือรับรู้ว่าได้เกิดอะไรขึ้นโดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้อื่น
- ทำหน้าที่ในฐานะกระจก เพื่อสะท้อนเหตุการณ์ในสังคมและในโลก เป็นการสะท้อนภาพอย่างซื่อตรง (แต่บางครั้งอาจจะบิดเบือนไป) แม้ว่ามุมมองและทิศทางของกระจกจะถูกเลือกโดยคนอื่น ๆ และผู้รับอาจจะมีโอกาสได้เห็นภาพสะท้อนได้น้อยกว่าที่ต้องการ
- ทำหน้าที่ในฐานะเครื่องกรองหรือผู้รักษาประตู เพื่อเลือกส่วนของประสบการณ์ที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษมานำเสนอ และปิดรับความเห็นหรือมุมมองอื่น ๆ การปฏิบัติเช่นนี้อาจจะเป็นไปโดยเจตนาหรือไม่ก็ได้
- ทำหน้าที่ในฐานะผู้กำหนดสัญลักษณ์ ผู้นำ หรือผู้ตีความ เพื่อชี้ทางหรือก่อให้เกิดความเข้าใจและรับรู้ในสิ่งที่มีความคลุมเครือ

- ทำหน้าที่ในฐานะเป็นเวที สำหรับการนำเสนอข้อมูลความคิดเห็นไปสู่ผู้รับ ในการทำหน้าที่นี้มีบ่อยครั้งที่ให้ผู้รับสามารถแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับได้

- ทำหน้าที่ในฐานะผู้กีดขวาง โดยบางครั้งสื่ออาจตัดความเป็นจริงบางอย่างไม่ให้สังคมรับรู้ ทำให้ผู้รับเห็นภาพปลอม ๆ เกี่ยวกับโลก เนื่องจากการหลบเลี่ยงในการเสนอความเป็นจริง รวมถึงเรื่องราวเพื่อฝัน และการโฆษณาชวนเชื่อ

สื่อมวลชนได้เข้าไปเป็นสื่อกลางระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้คน เพื่อให้เกิดการรับรู้ทางสังคม และความรู้ที่เราที่เราได้รับสามารถนำมาใช้แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้ เวสลีย์และแมคลีน (Westley and MacLean : 1957) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการเพิ่มข้อมูลในการกำหนดกรอบของความนึกคิดของผู้คนในสังคม ว่า สื่อมวลชนถูกผลักดันโดยตัวตั้งตัวตีให้เป็นช่องทางเพื่อค้นหาและเผยแพร่ข้อมูลไปตามเหตุการณ์และสถานะเงื่อนไข ภายใต้กระแสผลักดัน ระหว่างนักการเมืองและรัฐบาล นักโฆษณา ผู้นำศาสนา นักคิด นักเขียน ศิลปิน และ อื่น ๆ กระบวนการสร้างภาพความเป็นจริงให้เกิดขึ้นก่อนข้างเป็นเรื่องซับซ้อน เพราะสื่ออาจไม่ได้พบเห็นปรากฏการณ์หรือความจริงนั่นเอง สื่อเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ที่ต้องมี กฎ ระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติ ถูกควบคุมทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยเศรษฐกิจและอิทธิพลทางการเมือง ดังนั้นหากมองภาพของการเกิดกรอบของความนึกคิดขึ้นหรือการสร้างภาพความเป็นจริงขึ้นแล้วจะเห็นว่า ความเป็นจริงนั้นได้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ตามสภาพของตัวเอง สถาบันสื่อได้นำเสนอข้อมูล ภาพ เรื่องราว ความรู้สึก ให้แก่ผู้รับ สิ่งที่สามารถสื่อได้เสนอให้นี้บางครั้งขึ้นอยู่กับหลักการและเป้าประสงค์ของตัวเอง หรือถูกชี้นำโดยสถาบันอื่นของสังคม เป็นไปได้ยากที่สื่อจะนำเสนออะไรที่เป็นกลางอย่างแท้จริง และบางทีอาจจะมีอคติในการนำเสนอด้วยซ้ำไป นี่คือนสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการสร้างกรอบความคิด ดังสามารถอธิบายด้วยแบบจำลองดังนี้

แบบจำลองที่ 1 การสร้างกรอบความคิดระหว่างสื่อกับสังคม

จากภาพประกอบจะแสดงให้เห็นว่าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและความหมายเกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นจริงที่ทิศทางคือ ได้รับโดยตรงจากการที่ตัวเองได้ประสบ ได้รับจากสถาบันหนึ่งสถาบันใดของสังคมโดยตรง ได้รับเรื่องราวจากสถาบันอื่นโดยผ่านสื่อ และได้รับจากสื่อโดยตรง จะเห็นว่าในความเป็นจริงแล้วไม่มีองค์ประกอบไหนที่จะเป็นอิสระอย่างแท้จริง ทั้งสถาบันทางสังคม สื่อและประชาชน ต่างมีอิทธิพลของเหตุการณ์ เศรษฐกิจ การเมือง และอื่น ๆ เข้ามามีผลทั้งสิ้น

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในฐานะเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ทางสังคมนี้ ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาว่า สถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ตซ์ ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงให้สังคมรับรู้และทราบถึงเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยความต้องการของสื่อเอง หรือถูกชี้นำโดยสถาบันอื่นทางสังคมอย่างไร

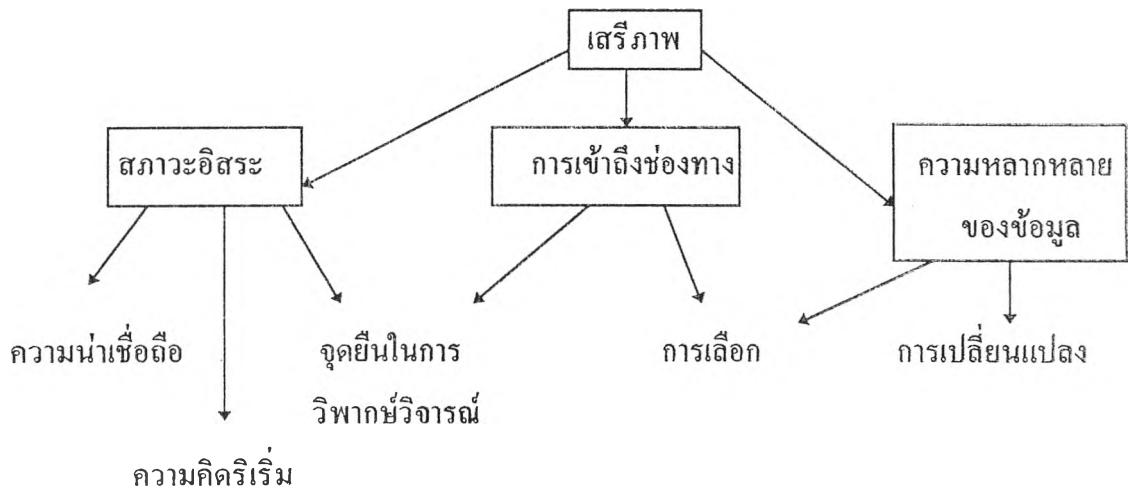
แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชน

เดนิส แม็กควอล (Denis McQuail, 1994 : 139-152) ได้แนวคิดนี้มาจากทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (Normative Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงว่า สื่อมวลชนถูกคาดหวังว่าจะทำหน้าที่อะไรให้กับสังคม ทั้งความเกี่ยวข้องของสื่อมวลชนกับผู้ที่อยู่เบื้องบนหรือโครงสร้างแห่งอำนาจเบื้องบนของสังคม และกับผู้รับสารจากสื่อมวลชน ทฤษฎีนี้จึงเกี่ยวข้องกับระเบียบ กฎเกณฑ์ และการควบคุมสื่อมวลชนให้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สังคมเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม โดยพยายามแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาเสนอแก่ผู้รับสาร ดังนั้น สิ่งที่ทฤษฎีบรรทัดฐานนิยมได้เอียงกันก็คือประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างและการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อ โดยเกี่ยวเนื่องกับประเด็นหลักดังต่อไปนี้คือ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความหลากหลาย คุณภาพของข้อมูล ระเบียบทางสังคมและความร่วมมือ และระเบียบทางวัฒนธรรม

เสรีภาพของสื่อ

เสรีภาพเป็นสภาพการณ์ หมายถึง สิทธิในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี อย่างไรก็ตาม สิทธิเหล่านี้จะต้องเข้าถึงช่องทางและโอกาสที่จะรับข้อมูลที่หลากหลายด้วย เสรีภาพในการสื่อสารจึงมี 2 แง่มุม คือ การเสนอตัวเป็นปากเสียง และการตอบสนองความต้องการ ซึ่งก็เช่นเดียวกับการนำไปประยุกต์ใช้กับสื่อ ความอิสระถูกนำไปสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม และความหลากหลาย ดังนั้น

เสรีภาพจึงเกี่ยวเนื่องกับสภาพโครงสร้างการปฏิบัติงาน โอกาสที่คนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจะเข้าถึงช่องทางและผลประโยชน์ที่ผู้รับสารจะได้รับ ซึ่งสามารถแสดงได้เป็นแบบจำลองดังนี้

แบบจำลองที่ 2 เสรีภาพของสื่อ

เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพในการสื่อสาร สื่อจำเป็นต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- ปราศจากการตรวจสอบหรือการควบคุมจากรัฐ
- ประชาชนมีสิทธิที่จะรับข่าวสารต่าง ๆ ได้โดยเสรี
- สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการได้มาซึ่งข้อมูลจากแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้อง
- ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเจ้าของสื่อ หรือผู้โฆษณาที่มีต่อการคัดเลือกข่าว

และการแสดงความคิดเห็น

- มีนโยบายบรรณาธิการที่แข็งขันและวิพากษ์วิจารณ์ เสนอข่าวและความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่ม มีอิสระในการทำข่าวภายใต้กรอบของศิลปะและวัฒนธรรม

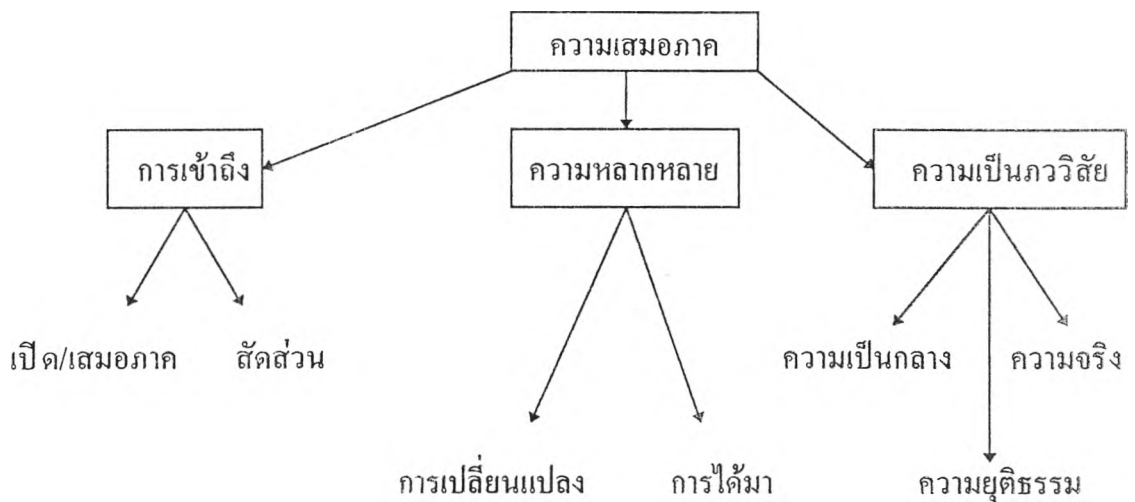
เสรีภาพของสื่อมีความสำคัญ คือ

- ทำให้สาธารณชนตรวจสอบบุคคลที่อยู่ในอำนาจได้อย่างมีระบบและมีอิสระ ซึ่งเปรียบเสมือนหน้าที่ในการเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน หรือบทบาทในการทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ของสื่อ
- กระตุ้นและให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รวมทั้งสภาพชีวิตในสังคม
- ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น ความเชื่อ และทัศนคติเกี่ยวกับโลก
- ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและสังคมอย่างต่อเนื่อง
- เพิ่มปริมาณและความหลากหลายของเสรีภาพเท่าที่จะเป็นไปได้

ความเสมอภาคของสื่อ

ความเสมอภาค หมายถึง สื่อควรเปิดโอกาสให้คนเข้าถึงสื่ออย่างเท่าเทียมกัน ทั้งผู้ที่พยายามเป็นเจ้าของสื่ออย่างเป็นทางการและผู้ที่มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน ดังนั้นความเสมอภาคจึงหมายถึง การปฏิบัติงานอย่างมีเสรีภาพและยุติธรรม

ความเสมอภาคทำให้เกิดความคาดหวังในการเข้าถึงอย่างยุติธรรม มีความสมดุล สำหรับการเป็นปากเสียง กล่าวอย่างสั้น ๆ ก็คือ ความเสมอภาคทำให้ปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง หรืออคติในการเข้าถึงทั้งในแง่ของการเป็นผู้ส่งและผู้รับสาร ซึ่งโอกาสที่จะมีความเสมอภาคขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับความสามารถของระบบสื่อ กล่าวคือในทางปฏิบัติควรมีพื้นที่ของความเสมอภาคนี้เกี่ยวข้องไปถึงขอบเขตของความเป็นภววิสัยด้วย แม้ว่าจะมีความหมายและศักยภาพอื่น ๆ สนับสนุนอยู่ด้วยก็ตาม โดยเฉพาะเรื่องของความเป็นอิสระและความเป็นอิสระในวิชาชีพ ซึ่งในเรื่องของความเสมอภาคนี้สามารถแสดงได้เป็นแบบจำลอง ดังนี้

แบบจำลองที่ 3 ความเสมอภาคในการปฏิบัติงานของสื่อ

ความหลากหลายของสื่อ

ความหลากหลายนับเป็นลักษณะสำคัญของเสรีภาพและมีความเกี่ยวเนื่องกับแนวคิดเรื่องการเข้าถึง ความหลากหลายมีความสำคัญเพราะเป็นพื้นฐานของกระบวนการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าในสังคม อันเป็นรูปแบบของพหุนิยมในระบอบประชาธิปไตย ที่เชื่อกันว่าสื่อควรถ่ายทอด

ตัวแปรพื้นฐานของหลักความหลากหลายในฐานะที่เป็นการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันนี้ อาจแยกได้เป็น 2 ความหมาย ความหมายแรก ทุกคนควรได้รับการจัดแบ่งหรือมีโอกาสในการเป็นผู้ส่งเท่าเทียมกัน หรือความหมายที่สอง คือมีความยุติธรรมหรือความเหมาะสมในการกำหนดการเข้าถึงและการปฏิบัติ การจัดแบ่งสื่อควรสะท้อนถึงการกระจายตัวในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีสัดส่วน หรือสะท้อนความต้องการหรือความสนใจที่หลากหลายของผู้ฟังได้ และเนื้อหาของสื่อก็ควรตอบสนองต่อความแตกต่างของแหล่งข้อมูลหรือกลุ่มผู้รับสารได้

ความหลากหลายมีจุดยืนที่ใกล้เคียงกับเสรีภาพมาก กล่าวคือ ยังมีความแตกต่างมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้มีความหลากหลายให้กับผู้รับสารมากขึ้นเท่านั้น ความหลากหลายมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญดังต่อไปนี้

- สื่อควรสะท้อนโครงสร้าง และเนื้อหาที่หลากหลายตามสภาพความเป็นจริงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
- สื่อควรเสนอโอกาสในการเข้าถึงเสียงต่าง ๆ ของสังคมที่หลากหลาย และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นสังคม
- สื่อควรเป็นเวทีแสดงความสนใจและจุดยืนที่แตกต่างของสังคม
- สื่อควรเสนอทางเลือกเนื้อหาที่ตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้รับสาร

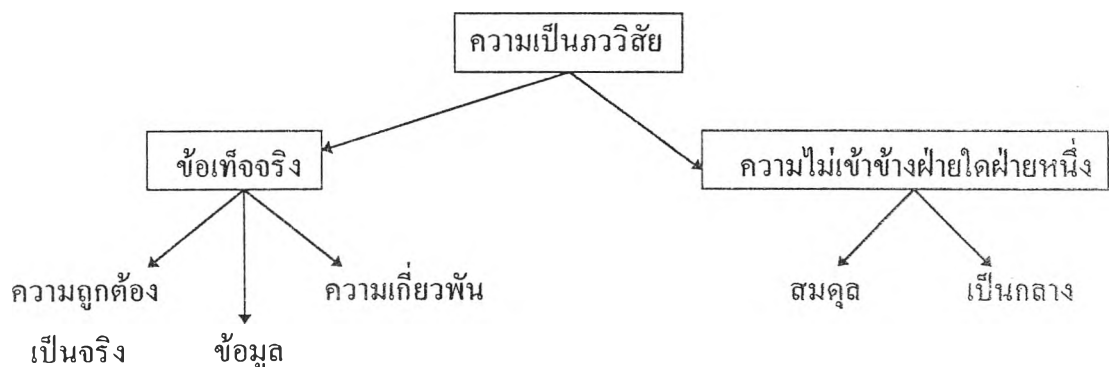
ความหลากหลายของสื่อมีความสำคัญ คือ

- ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะเมื่อสื่อสามารถเข้าถึงกลุ่มคนที่เพิ่งจะมีสิทธิมีเสียงแต่ยังไม่มีอำนาจในสังคม
- ช่วยตรวจสอบการใช้เสรีภาพในทางที่ผิด
- เปิดโอกาสให้ชนกลุ่มน้อยรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่ม ที่มีความแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ในสังคมได้
- ทำให้สังคมมีความขัดแย้งน้อยลง ด้วยการเปิดโอกาสให้กลุ่มที่ขัดแย้งกันทำความเข้าใจกัน
- เพิ่มพูนวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้มีความหลากหลายมากขึ้น

คุณภาพของข้อมูล

แนวคิดที่เป็นกลางที่สุดและเกี่ยวข้องกับคุณภาพของข้อมูลมากที่สุดก็คือ ความเป็นภววิสัย (Objectivity) ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของการปฏิบัติของสื่อ และเป็นทัศนคติเฉพาะต่อหน้าที่การเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการ และการเผยแพร่ของสื่อ มีลักษณะสำคัญ คือ ไม่ลำเอียงและเป็นกลางต่อสิ่งที่รายงาน ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ยึดมั่นในความถูกต้องเป็นจริง ไม่ตกเป็นเครื่องมือของมือที่สาม ดังนั้นกระบวนการสังเกตและรายงานจึงไม่มีความเป็น อคติวิสัย (Subjectivity) หรือบางครั้งอาจกล่าวได้ว่า ไม่ถูกบิดเบือนนั่นเอง ความเป็นภววิสัยนี้มีความเกี่ยวข้องกับเสรีภาพและเสมอภาค กล่าวคือเสรีภาพเป็นสภาพที่จำเป็นสำหรับความไม่ลำเอียงและความเป็นจริง ในขณะที่เดียวกันภววิสัยก็ต้องการความยุติธรรมและความไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเสนอความจริงอย่างเสมอภาค การที่สื่อรายงานสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นภววิสัยทำให้ ผู้รับสารเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งความคิดเห็นที่สื่อนำเสนอมากขึ้น ในขณะที่สื่อเองค้นพบว่าภววิสัยทำให้ข่าวของพวกเขาามีมาตรฐานสูงขึ้นและมีคุณค่าทางการตลาดมากขึ้น

Westerstahl (1983) ได้จำแนกองค์ประกอบของความเป็นภววิสัยโดยรูปแบบจำลองดังนี้

แบบจำลองที่ 4 องค์ประกอบของความเป็นภววิสัย

เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของข้อมูล สื่อจำเป็นต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- สื่อควรให้ความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับข่าว และข้อมูลภูมิหลังเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสังคมและรอบโลก
- ข้อมูลควรมีความเป็นภววิสัยในแง่ของความถูกต้อง ความซื่อตรง สมบูรณ์เพียงพอ เป็นจริง เชื่อถือได้ และแยกความจริงออกจากความคิดเห็น
- ข้อมูลควรมีความสมดุลและยุติธรรม โดยการรายงานในหลายแง่มุม ไม่ใส่อคติหรืออารมณ์ลงไป

ระเบียบทางสังคมและความร่วมมือ

ระเบียบทางสังคมและความร่วมมือทางสังคม มีผลเกี่ยวข้องกับความร่วมมือและความปรองดองกันของสังคม โดยพิจารณาจากแง่มุมที่แตกต่างกัน แง่มุมแรกเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจที่คอยดูแลสื่อ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดผู้มีอำนาจเหล่านี้ต้องการใช้สื่อสนับสนุนตน อีกแง่มุมหนึ่ง สังคมพหุนิยมกลับไม่อาจยอมรับการควบคุมนี้ได้ สื่อมวลชนจึงต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ผสมผสานกัน ทำให้เกิดคำถามตามมาว่าสื่อควรทำหน้าที่อย่างไร แนวคิดในเรื่องการจัดระเบียบสื่อจึงค่อนข้างยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับว่าใครออกคำสั่ง และออกคำสั่งในลักษณะไหน โดยระเบียบทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา ศิลปะ ธรรมเนียมประเพณี และระเบียบทางสังคม เช่น ชุมชน สังคม จะต้องถูกจัดวางโครงสร้างภายในด้วยแง่มุมจาก “บน” และ “ล่าง” ซึ่งเป็นแง่มุมของผู้ที่กุมอำนาจในสังคม และแง่มุมของบุคคลและคนกลุ่มน้อยในสังคมซึ่งจะตอบสนองต่อระเบียบการควบคุม และระเบียบความร่วมมือแตกต่างกัน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ถูกบังคับ อีกฝ่ายเป็นอิสระหรือสามารถเลือกทางเลือกด้วยตนเอง ตามแบบจำลอง

แง่มุม

		จาก “บน”	จาก “ล่าง”
ขอบเขต	สังคม	การควบคุม / ความยินยอม	ความร่วมมือ/ ความเกี่ยวพัน
	วัฒนธรรม	การยอมตาม / ตามลำดับชั้น	อิสระ / เป็นตัวของตัวเอง

แบบจำลองที่ 5 แนวคิดการจัดระเบียบทางสังคม

ทั้งนี้สามารถสรุปแง่มุมเกี่ยวกับบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบทางสังคมได้
ดังนี้

- ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนที่สื่อให้บริการ สื่อควรจะสนับสนุนและแบ่งช่องทางสื่อสารของแต่ละชุมชน
 - สื่ออาจจะช่วยเหลือสังคมส่วนรวมโดยการแสดงความใส่ใจต่อผู้เสียประโยชน์หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม
 - สื่อไม่ควรไปสนับสนุนหรือชื่นชมผู้ที่ประพฤติฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบของสังคม
 - ในแง่ของความมั่นคงของชาติ เสรีภาพของสื่อมวลชนจะต้องขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ
 - ในแง่ของศีลธรรม รสนิยม และความประพฤติที่ดี โดยเฉพาะในเรื่องของเพศและความรุนแรง รวมทั้งการใช้ภาษา สื่อควรจะต้องสนใจถึงระดับบรรทัดฐานของสังคมว่าจะอะไรที่สังคมยอมรับได้ และอะไรที่ควรหลีกเลี่ยง

ระเบียบทางวัฒนธรรม

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อเกี่ยวข้องกับทั้งวัฒนธรรมที่มีคุณภาพที่ดูได้จากเนื้อหาของสื่อและทั้งการนำเสนอที่คำนึงถึงประสบการณ์จริงในชีวิต ส่วนย่อยของวัฒนธรรมจะเสนอในกรอบบรรทัดฐานที่เป็นไปตามกรอบหลักของสังคม วัฒนธรรมหลักก็คือส่วนที่เป็นทางการและมั่นคงแล้วซึ่งจะแสดงนัยยะถึงมาตรฐานทางวัฒนธรรม ในขณะที่วัฒนธรรมย่อยจะตรงกันข้าม กล่าวคือมีความหลากหลายและสัมพันธ์กัน โดยขึ้นอยู่กับความรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับการดึงดูดความสนใจ ความเกี่ยวพัน และความคุ้นเคย ซึ่งสื่อต่าง ๆ จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมย่อยในสังคม

บรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไม่มีผลในการบังคับมากนักและสามารถเลือกใช้ได้อย่างไรก็ตาม ยังคงมีหลักที่ใช้กันอยู่ดังต่อไปนี้

- เนื้อหาสื่อควรสะท้อน และแสดงออกทางภาษาและวัฒนธรรมชั่วคราวของคนที่สื่อ่นั้นให้บริการ ซึ่งควรเกี่ยวข้องกับประสบการณ์สังคมในชีวิตประจำวันของคน
- การจัดลำดับบางครั้ง ควรจะให้สื่อแสดงบทบาททางการศึกษาโดยการให้ความรู้อย่างต่อเนื่องถึงระดับชั้นต่าง ๆ ที่แตกต่างกันของวัฒนธรรมของชาติ
- สื่อควรสนับสนุนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และผลิตงานที่มีคุณภาพสูง

การแสดงบทบาทตามบรรทัดฐานของสื่อมวลชนในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น จะมีความเป็นไปได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับโครงสร้างขององค์กรผู้ผลิตสื่อ และแรงกดดันของบริบทภายนอกองค์กร ดังแนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรสื่อมวลชนภายใต้แรงกดดันทางสังคม

องค์กรสื่อสารมวลชนภายใต้แรงกดดันของสังคม

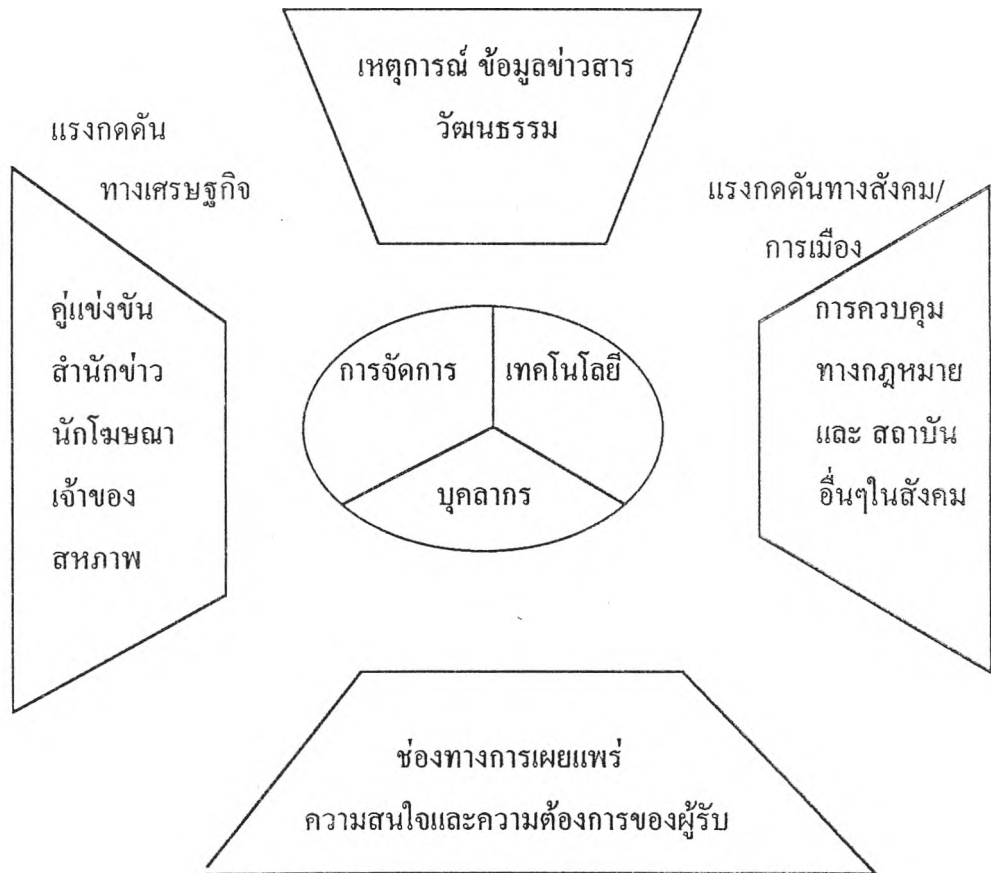
เดนิส แม็คควอล (Denis McQuail, 1994 : 190-192) ได้มององค์การสื่อสารมวลชนว่า เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อผลิตผลงานทางด้านสื่อสารมวลชน และมีทฤษฎีมากมายที่พูดถึงความสัมพันธ์ที่แตกต่างทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ความสัมพันธ์ที่ว่ามันอาจเป็นในรูปแบบของการเจรจาการแลกเปลี่ยน บางทีเป็นความขัดแย้ง การแฝงความหมายบางอย่างไว้ และการแสดงออก

เวสลีย์ และ แมคลี้น (Westley and MacLean, 1957) กล่าวว่าบทบาทของนักสื่อสารมวลชนนั้น ทำงานอยู่ท่ามกลางแรงกดดันของผู้ผลักดันต่าง ๆ ทางสังคมและการเฝ้ามองของสาธารณะ เพื่อที่จะดูว่าสื่อได้ทำหน้าที่สนองตอบต่อความต้องการและความสนใจของสาธารณะหรือไม่

เกิร์บเนอร์ (Garbner, 1969) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานของนักสื่อสารมวลชนว่า ดำเนินการไปภายใต้แรงกดดันระหว่างบทบาทของพลังต่าง ๆ เช่น ลูกค้ำ ในที่นี้อาจหมายถึงนักโฆษณา คู่แข่งขัน อันได้แก่สื่ออื่น ๆ ผู้มีอำนาจ เช่น กฎหมายหรือการเมือง เป็นต้น นักวิชาการ สถาบันอื่นทางสังคม และตัวผู้รับสาร พลังต่างๆเหล่านี้ ต่างก็พยายามเข้ายึดครองสื่อมวลชนไว้เป็นของตน ในบางครั้งเป็นแหล่งข่าวสารให้กับสื่อมวลชน ในบางแง่ที่อาจเป็นผู้สร้างสาร หรือเป็นผู้ปกป้องการสร้างสารเพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่างด้วย สื่อมวลชนต้องมีวิธีการจัดการกับพลังหรือแหล่งสนับสนุนเหล่านี้

พลังและแรงกดดันที่มีต่อองค์กรสื่อสารมวลชนนี้อาจเสนอได้ในภาพขององค์กรสื่อสารมวลชนภายใต้แรงกดดันของสังคม แรงกดดันที่มีต่อองค์กรสื่อสารมวลชนนี้บางครั้งอาจมีผลโดยตรงต่อองค์กรสื่อสารมวลชนแต่บางครั้งอาจไม่มีผลโดยตรง บางกรณีอาจเกิดการถ่วงดุลกันเองระหว่างสถาบันของสังคม เช่น ผู้รับสารกับนักโฆษณา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หากขาดซึ่งแรงกดดันจากสังคมที่มีต่อองค์กรสื่อสารมวลชนแล้วอาจชี้ได้ว่าสังคมนั้นไร้ซึ่งเป้าหมาย แนวความคิดเกี่ยวกับแรงกดดันของสังคมที่มีต่อองค์กร

สื่อมวลชนนี้ สามารถมององค์กรสื่อสารมวลชนออกมาเป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ ๆ โดยจะทำงานไปภายใต้แรงกดดันสังคมที่ล้อมรอบอยู่ ดังแบบจำลอง

แบบจำลองที่ 6 องค์กรสื่อมวลชนภายใต้แรงกดดันของสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ขององค์กรผู้ผลิตสื่อมวลชนนี้ ผู้วิจัยได้มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาถึงโครงสร้างที่มีส่วนในการกำหนดแบบแผนในการผลิตรายการของ สถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิรต์ ว่า ส่งผลกระทบไปสู่การแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุเฉพาะด้านข่าวสารอย่างไร

แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลากรในวิชาชีพสื่อสารมวลชน

เดนิส แม็คควอล (Denis McQuail, 1994 : 197-198) ได้หยิบยกการศึกษาของ Bum เกี่ยวกับ BBC เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเป็นมืออาชีพในด้านการกระจายเสียง และค้นพบวิธีในการปฏิบัติงานอย่างหนึ่งว่า นักสื่อสารมวลชนนั้นทำงานอยู่ท่ามกลางการขัดแย้งกัน โดยพบว่า มีสามแนวความคิดหลักในการทำหน้าที่ของนักสื่อสารมวลชน ซึ่งสามารถแยกได้เป็น

- การยึดมั่นในเป้าหมายดั้งเดิมของการกระจายเสียงเพื่อสาธารณะในฐานะที่เป็นเครื่องมือของวัฒนธรรมและการดีขึ้นของสังคม และเพื่อรักษาระดับมาตรฐานความเป็นอยู่
- การยึดมั่นในความเป็นมืออาชีพที่จะผลิตผลงานผ่านออกสู่สื่ออย่างดีที่สุด ไม่ทำงานอย่างมือสมัครเล่นและไม่ยอมให้อิทธิพลภายนอกใดเข้ามายุ่งเกี่ยวการทำงานในลักษณะนี้จะคำนึงถึงผลงานที่ดีเลิศเป็นหลัก โดยไม่สนใจหรือยอมปฏิบัติตามแรงกดดันทั้งจากการบริหารจัดการและจากสังคม
- การยึดถือในระบบความคิดที่จะดูความเหมาะสมความควรในการวางบทบาททางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของมืออาชีพส่วนใหญ่ ที่มองเป้าหมายขององค์กรหรือสถาบันสื่อมวลชน พวกเขาจะมีลักษณะเฉพาะตามองค์กรและสนใจที่จะฝึกฝนเพื่อเพิ่มทักษะของตัวเอง

ความจริงข้อหนึ่งของนักสื่อสารมวลชนก็คือ ภาวะการเป็นมืออาชีพอาจหมดไปบางที่อาจเป็นเพราะโดยความแตกต่างหรือขัดแย้งภายในของสื่อ ความล่าช้า และความรุ่มโรย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพของนักข่าวแล้วยังเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึง

Max Weber (1948) นักสังคมวิทยา กล่าวว่า นักข่าวเป็นวรรณะหนึ่งของสังคมเหมือนพวกศิลปินที่ขาดการแบ่งชั้นทางสังคมที่ตายตัว

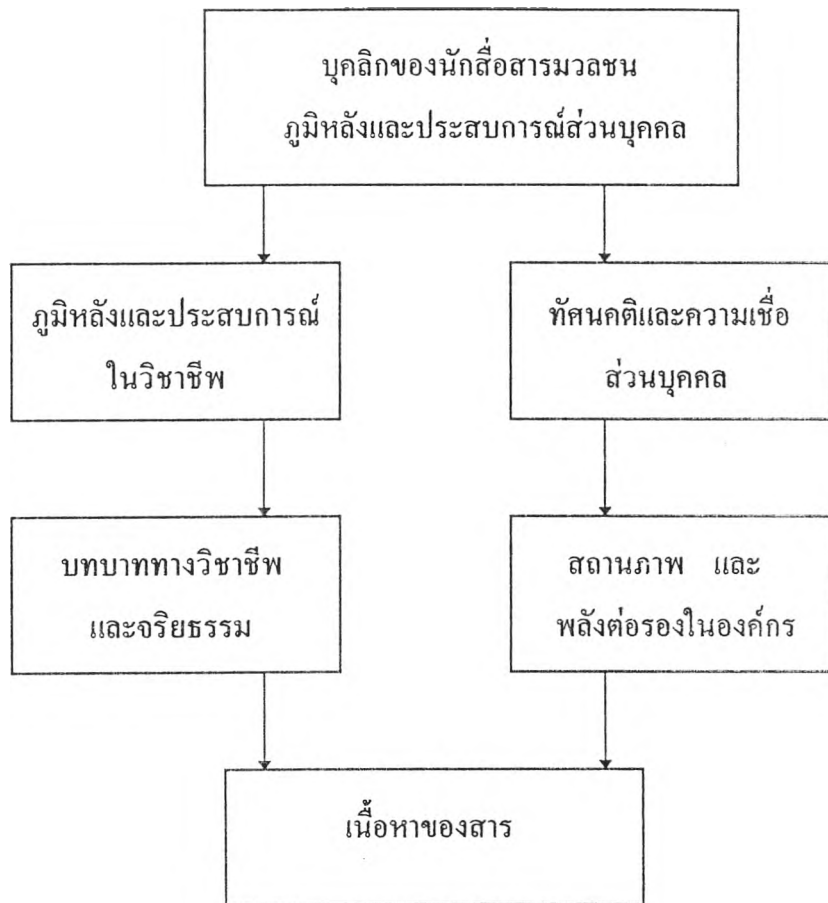
Schudson (1978) เปรียบลักษณะอาชีพของนักข่าวเป็นวิชาชีพที่ไม่สามารถแยกเป็นอิสระได้ เพราะไม่มีเส้นแบ่งเขตแดนที่ชัดเจน

Tuchman (1978) ได้สรุปว่า เป็นเรื่องยากที่จะกำหนดมาตรฐานของมืออาชีพร้านข่าว ภาวะมืออาชีพจะเกิดขึ้นตามความต้องการข่าวในตัวองค์กร ทักษะในวิชาชีพที่สูงขึ้นเกิดจากการปฏิบัติในการนำเสนอผลผลิตข้อมูลข่าวสารที่ต้องการ เป้าหมายของข่าวเข้ามามีผลทำให้แนวความคิดในเรื่องความเป็นมืออาชีพมีค่าต่างกัน

นอกจากนั้นลักษณะผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนยังทำงานอยู่ท่ามกลางการต่อสู้ขัดแย้งในตัวเองอยู่ตลอด ซึ่งอาจมองได้ 3 ประเด็น คือ

1. การปฏิบัติอย่างเอนเอียงเข้าข้าง หรือ การวางตัวเป็นกลาง
2. การทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง หรือ ทำงานภายใต้กฎระเบียบขององค์กรที่เป็นลักษณะงานประจำ
3. การทำงานเพื่อสนองตอบต่อเป้าประสงค์ขององค์กร หรือ การแอบอิงไว้กับความต้องการของผู้รับสาร

บุคลิกของนักสื่อสารมวลชนโดยส่วนใหญ่ จะสามารถพบเห็นได้จากการแสดงออกหรือผลผลิตที่ออกมาในรูปแบบเนื้อหาของสาร และผลกระทบที่เกิดจากการแสดงออกนั้น โดยบุคลิกของนักสื่อสารมวลชนจะมีผลมาจากประสบการณ์และภูมิหลังในด้านวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดบทบาทที่แสดงออกโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณของวิชาชีพ อีกแนวทางหนึ่งบุคลิกของนักสื่อสารมวลชนจะมีผลมาจากความเชื่อ ทศนคติ และพลังการต่อรองของนักสื่อสารมวลชนภายในองค์กรของตนเอง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาที่ผลิตโดยผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชน โดยสามารถดูได้จากแบบจำลอง ดังนี้

แบบจำลองที่ 7 ปัจจัยจากนักสื่อสารมวลชนที่ส่งผลต่อการกำหนดเนื้อหา

แนวความคิดเกี่ยวกับบุคลากรในวิชาชีพสื่อสารมวลชนนี้ ผู้ศึกษาได้นำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ บุคลิก ภูมิหลัง ประสบการณ์ ทัศนคติ ความเชื่อ และสถานภาพของผู้ที่รับผิดชอบในการผลิตรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียง เอฟ.เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงออกซึ่งบทบาทหน้าที่ของสถานวิทยุคลื่นข่าวและเพลง